

LEVICE – odpovědi na otázky na politické subjekty kandidující v podzimních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR týkající se problematiky vysokého školství v ČR, jeho kvality a konkurenceschopnosti

Sekretariát LEVICE

1. **Česká republika dlouhodobě zaostává ve financování vysokého školství za průměrem zemí OECD (v celkových výdajích na terciální vzdělávání se ČR v roce 2016 pohybovala pouze kolem 64 % průměru zemí OECD). Jakými opatřeními hodláte toto dlouhodobě trvajících zaostávání ČR napravit?**

Postupným zvyšováním podílu financování ze státního rozpočtu s cílem navýšit celkové finance do sektoru VŠ a VOŠ o 35 % během 7 let.

2. **Jak se budete snažit ovlivňovat a řídit kvalitu vzdělávání v oblasti vysokého školství, včetně zajištění efektivního fungování Národního akreditačního úřadu a naplňování mezinárodních standardů v této oblasti? Budete uvažovat o optimalizaci počtu VŠ? Plánujete zavedení školného na vysokých školách? Kdy? Pro koho?**

- Lepšímu fungování NAÚ by přispělo zrychlení akreditačních řízení (a zvýšení zájmu o práci v komisích mezi akademiky, např. zlepšením finančního ocenění této práce), lepší propojení "laických" ad hoc komisí s profesionálním servisem, zajišťovaným NAÚ a méně rigidní stanovení kritérií (standardů) pro akreditaci (s větším prostorem pro "správní úvahu" komise, resp. NAÚ).
- Optimalizace VŠ - u veřejnoprávních VŠ se k tomu zatím málo využívá jejich kategorizace a vítězí "lokální patriotismus" nad snahou o zvýšení kvality VŠ jak celku. "Násilné" rušení veřejnoprávních VŠ nepřichází v úvahu (ani není proveditelné), chybí ale důslednost v akreditačním procesu; rušit by se měly případně studijní programy tam, kde nejsou kvalitně zajištěny.

3. **Současná úspěšná mezinárodní spolupráce VŠ s mnoha prestižními partnery v oblasti vědy a výzkumu a dalších tvůrčích činností zcela nepochybně posiluje prestiž České republiky a je důležitá i pro zásadní rozvoj znalostí absolventů VŠ a jejich schopnost se globálně prosadit na budoucích trzích výrobků, služeb a myšlenek. Výzkum, vývoj, inovace a další tvůrčí činnosti, včetně uměleckých, jsou proto na půdě vysokých škol v rozvinutých ekonomikách strategicky a cíleně podporovány. Jaké konkrétní plány pro podporu a rozvoj konkurenceschopnosti ČR v oblasti vědy a výzkumu a tvůrčích činností v oblasti vysokého školství vycházejí z vašeho programu?**

V tuto chvíli je prioritou institucionální financování, které musí zajistit činnost "velkých infrastruktur" a přitom je intenzivněji propojovat do celého sektoru VŠ a VVI.

4. **Autonomie a akademická samospráva vysokých škol byla ustavena a úspěšně rozvíjena po roce 1989 a garantuje existenci vysokých škol jako demokratických institucí, založených na široké diskusi a otevřené komunikaci. Tím se rovněž významně naplňuje tzv. třetí role VŠ, protože díky akademické samosprávě i mladá generace absolvuje vysokou školu demokracie a poznává význam slov klasika TGM "demokracie je diskuse". Vyjádřete se před volbami jasně, zda budete podporovat stávající podobu autonomie a samosprávy VŠ, anebo hodláte současný stav měnit, pokud ano, tak jakým způsobem?**

Za hlavní článek samosprávy pokládáme akademické senáty. Stavíme se proti snahám jakkoliv omezit jejich působnost (např. při výběru akademických funkcionářů nebo projednávání

rozpočtu), podporujeme jejich přiměřené rozšíření o zástupce neakademických pracovníků VŠ (výzkumní a vědeckí pracovníci, technici i administrativní pracovníci). Těmto kategoriím by také mělo být umožněno se podílet na volbě členů senátu.

5. **Jak budete podporovat mladé vysokoškolské talenty? Budete věnovat větší pozornost a podporu náročným oborům, jejichž absolventi se úspěšně mezinárodně prosazují? Plánujete rovněž systematicky podporovat poradenská centra na VŠ zabývající se duševním zdravím studentů? Zvýšili byste financování z veřejných zdrojů související se studiem studentů se specifickými potřebami? Jak podpoříte kvalitu uchazečů o vysokoškolské studium? Zejména jejich nízká připravenost v exaktních předmětech (matematika, fyzika, další přírodovědné předměty) klesá i v mezinárodních srovnáních, což je pro budoucí prosazování ČR na mezinárodní scéně alarmující.**

Pozornost náročným oborům je již do značné míry věnována (fakulty, na nichž se tyto obory pěstují, jsou rozpočtově "bohatší"), je jen třeba dále v tomto trendu pokračovat a bránit se snahám o "rovnostářství"; svou roli také musí sehrát výše zmíněné "velké infrastruktury". Na VŠ již existuje systém péče o studenty se zvláštními potřebami, jakož i zárodky systému péče o duševní zdraví studentů; v tom je třeba pokračovat (při zohlednění potřebných předpokladů pro úspěšné zvládnutí jednotlivých oborů). Pro kvalitu studentů na VŠ je rozhodující kvalita studia na středních školách - bez jistého zvýšení náročnosti tohoto studia, resp. náročnějšího výběru ke studiu (i v "politicky nepopulárních" oborech jako matematika a fyzika) nelze žádného zlepšení dosáhnout.

6. **Role učitele pro zajištění kvalitního a náročného vzdělávání studentů VŠ, vedoucího k úspěšnému uplatnění absolventů VŠ na pracovním trhu, je jistě zásadní. Průměrné mzdy vyučujících odborných asistentů na VŠ ale již zaostávají nejen za průměrnými mzdami vysokoškolsky vzdělaných pracovníků, ale v oblasti školství i za průměrnými mzdami středoškolských učitelů. Hrozí tedy nejen častější odchody talentovaných vědců do zahraničí, ale i to, že vysoké školství začnou opouštět další kvalitní pedagogové a nadějní mladí odborní asistenti, což při nadcházejícím očekávaném zvyšování počtů studentů na VŠ v důsledku demografické křivky je alarmující. Jaké konkrétní kroky pro řešení výše popsané situace navrhuje?**

Souběžně se zvyšováním celkového financování (viz b. 1) je nutné, aby jednotlivé VŠ přijaly mzdové předpisy, v nichž se zvýší zejména "dno" jednotlivých platových kategorií. Dosud převládá zvyšování "stropu", které sice vede k růstu průměrných platů, ale ponechává velký počet VŠ pedagogů v nízkých mzdových kategoriích. Totéž, a snad ještě více, platí i pro pracovníky "neakademické".

7. **Finanční situace doktorandů je především z důvodu velice nízkých stipendií dlouhodobě neudržitelná. Evropská Charta a Kodex pro vědecké pracovníky doporučují, aby se k doktorandům a doktorandkám přistupovalo jako k začínajícím výzkumníkům a výzkumnicím. Máte představu, jaký by měl být minimální garantovaný příjem studentů doktorského studia?**

Ačkoliv došlo k určitému zlepšení, je skutečně situace špatná, což nutí řadu postgraduátů k souběžné práci mimo oblast studia. Součástí problému je i fakt, že u PGS nejde formálně o pracovní poměr, pro doktorandy je tak obtížné dosáhnout na půjčky apod. Proto podporujeme začlenění doktorandů jako výzkumných pracovníků - souběžně se zvýšením finančního ohodnocení (na úroveň této kategorie) by to také posílilo jejich právní jistoty.

8. **Značná část studentů si své VŠ studium financuje plně, či z větší části sama. Všechny náklady obecně se v poslední zvyšují, ale u dohod o provedení práce (DPP), které jsou velmi častou formou zaměstnání vysokoškolských studentů, však hranice 10 000 Kč, pod kterou se odvodí**

neodvádí, zůstává neměnná. Podpoříte navýšení této částky, např. v návaznosti na minimální mzdu?

Obecně podporujeme zvýšení hranice pro odvody, ale nepovažujeme souběžnou práci VŠ studentů mimo sféru VŠ/VVI za zcela žádoucí, podporujeme naopak kroky, které by je v tomto směru i finančně motivovaly k intenzivnější práci v oblasti související se studiem (znovuzavedení prospěchových stipendií v motivační výši - současná jsou zcela nedostačující, sociálních stipendií, zaměstnávání studentů na VŠ jako "pomvědů" a "pompedů").

9. **Rostoucí byrokracie představuje stále významnější zátěž nejen pro občany ČR, ale je i značnou brzdou pro rozvoj kvality vysokého školství. Ukazuje se, že jedním z faktorů negativně ovlivňujících úbytek kvalitních a talentovaných akademických pracovníků a vědců je i jejich trvale rostoucí časová vytíženost zahrnující nejen vzdělávací, výzkumnou, vývojovou, uměleckou, projektovou, konzultační, ale i administrativní a další činnosti. Stále více je zřejmé, že bude nutné reagovat v co nejkratší době a nadměrnou administrativu a byrokracii, redukovat na únosnou mez, než se společnost včetně vysokých škol zbytným papírováním zahltí. Jak plánujete současné dusivé byrokratické prostředí ozdravit?**

Prvním krokem musí být odbourání zbytečných duplicit. Paradoxně k zvýšení zátěže přispěla digitalizace řady činností - ke každému takovému kroku je třeba dokladovat, kde a jak se tím ušetří v administrativě (snížením počtu pracovníků, odbouráním "papírů"). Nesmí přitom docházet k přesunům úkonů ze sféry administrativy na akademické pracovníky.

10. **Budete otevřeně komunikovat s oběma oficiálními reprezentacemi vysokých škol, s Radou vysokých škol a Českou konferencí rektorů? Budete zodpovědně spolupracovat s reprezentacemi VŠ při přípravě legislativy a strategických dokumentů, které souvisí s vysokým školstvím? Na které vaše odborníky pro vysoké školství se budou moci reprezentace VŠ i samotné vysoké školy obracet v případě vašeho úspěchu ve volbách?**

Rádi se budeme podílet na přípravě dokumentů i na diskusi o dalším směřování VŠ.

Náš reprezentant, na kterého se můžete obracet: prof. RNDr. Jiří Hudeček, CSc., hudecek@natur.cuni.cz, který je po tři funkční období člen akademického senátu fakulty (1 rok jeho místopředseda), dvě funkční období je člen panelu Grantové agentury ČR (1 rok jako místopředseda, 1 rok jako předseda), a je člen (hodnotitel) Národní akreditační agentury (ČR) a Slovenské akreditační agentury pro VŠ (SK).